

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023–2025

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	2
2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI HATTULASSA.....	3
2.1. Hattulan lapset ja nuoret tilastojen valossa.....	3
2.1.1. Positiivisia huomioita kouluterveyskyselystä 2023.....	5
2.1.2. Vuoden 2023 kouluterveyskyselystä esille nousseita haasteita	6
2.1.3. Kehittämiskohteita Lapsiystävällinen-kunta alkukyselyn pohjalta 2023	6
2.1.4. Yhteenvedo lasten & nuorten hyvinvoinnista 2023	7
2.2. Hyvinvointisuunnitelman kyselyt.....	7
3. LAPSEN KOKONAISVALTAISTA HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ SUOJAAVIA JA EDISTÄVIÄ TEKIJÖITÄ.....	8
4. LAPSIPERHEIDEN PALVELUT	8
4.1. Varhaiskasvatus	8
4.2. Esi- ja perusopetus lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena.....	10
4.2.1. Opiskeluhoito	10
4.2.2. Esiopetuksen opiskeluhoito	10
4.2.3. Kuntakohtainen opiskeluhoito	10
4.2.4. Yhteisöllinen opiskeluhoito	11
4.2.5. Yksilökohtainen opiskeluhoito.....	11
4.2.6. Koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut.....	12
4.2.7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.....	12
4.2.8. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena	13
4.3. Liikuntapalvelut	13
4.4. Nuorisotoimen palvelut.....	14
4.5. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	15
4.6. Seurakunnan varhaiskasvatus	15
4.7. Seurakunnan nuorisotyö	16
4.8. Yhdistykset	17
5. VAIKUTTAMISTOIMIELIMET	17
5.1. Nuorisovaltuusto	17
6. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA VUOSILLE 2023-2025	18
LIITTEET	22
VERKKOLIITTEET	22

Päivämäärä	Versio	Tekijä	Kuvaus
23.11.2023	2.0	Mareena Laine, Anne Riihilahti, Marika Salminen	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sivi- tys- ja hyvinvointilautakunnalle
12.6.2024	2.1	Anne Riihilahti	Lapsen oikeudet, lisäys

1 JOHDANTO

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen perustuu 1.1.2018 voimaan tulleen **lastensuojelulain** (417/2007) pykälään, jossa kunnat veloitetaan laatimaan suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelman tavoitteena on ohjata, kehittää ja johtaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Valtuusto hyväksyy lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja arvioi sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Valtuuston tulee ottaa hyvinvointisuunnitelma huomioon kunkin vuoden talous- ja toimintasuunnitelmaa laadittaessa.

Opiskeluhoolto on laissa säädettyä, (**Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki** 1287/2013) oppilaitoksissa ja kouluissa tehtävää työtä, jonka tavoitteena on oppilaiden, opiskelijoiden ja koko koulu- tai opiskeluympäristön hyvinvointia, ottaen huomioon opiskelijoiden osallisuus ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Tavoitteena on turvata yhdenvertaiset opiskeluhoollonpalvelut ja tarvittava tuki kaikille opiskelijoille.

Terveysterveystoimintalaki 1326/2010 sisältää säännökset terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, perusterveydenhuollosta ja erikoissairaanhoidosta. laissa säädetään myös muun muassa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä.

Varhaiskasvatustoimintalaki 540/2018 säätää lapsen oikeuksista varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta.

Perusopetuslaki 628/1998 sisältää säännökset oppivelvollisuudesta ja kunnan velvollisuudesta järjestää maksutonta perus- ja esiopetusta. Laki sisältää muun muassa oppilaiden osallisuuden, oppilaskunnat, turvallisen opiskeluympäristön, oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä oppilaan oikeuden opiskeluun.

Nuorisolaki 1285/2016 puolestaan velvoittaa kuntia nuorten ohjaus ja palveluverkoston muodostamiseen monialaisessa yhteistyössä eri hallintokuntien kesken.

Suomen ensimmäinen **kansallinen lapsistrategia** julkaistiin 23.2.2021. Lapsistrategia perustuu lasten, nuorten ja perheiden asemaa koskevaan tietopohjaan sekä Suomen perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin. Lapsistrategialla luodaan lapsen oikeuksia kunnioittava, lapsi- ja perhemyönteinen Suomi.

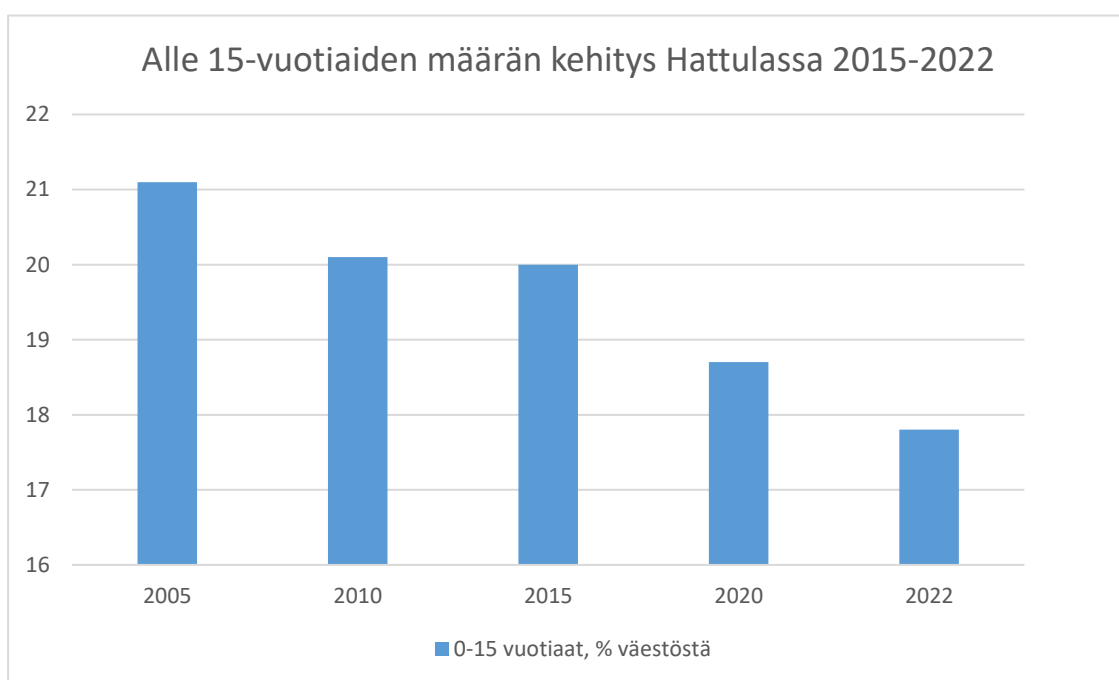
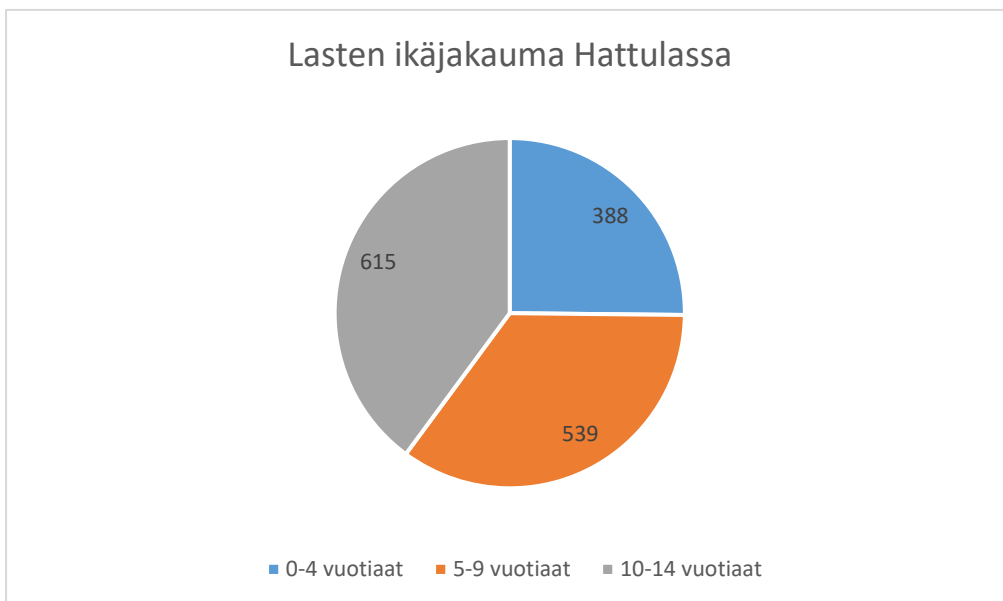
Hattulan kuntastrategiassa yhtenä tavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen. Lasten ja nuorten hyvinvointia vahvistetaan muun muassa varmistamalla turvallinen kasvu- ja kouluympäristö. Palveluverkko 2030 keskeisin osa on varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelut ottaen huomioon oppilasmäärien laskun sekä kyläkoulujen säilyttämisen.

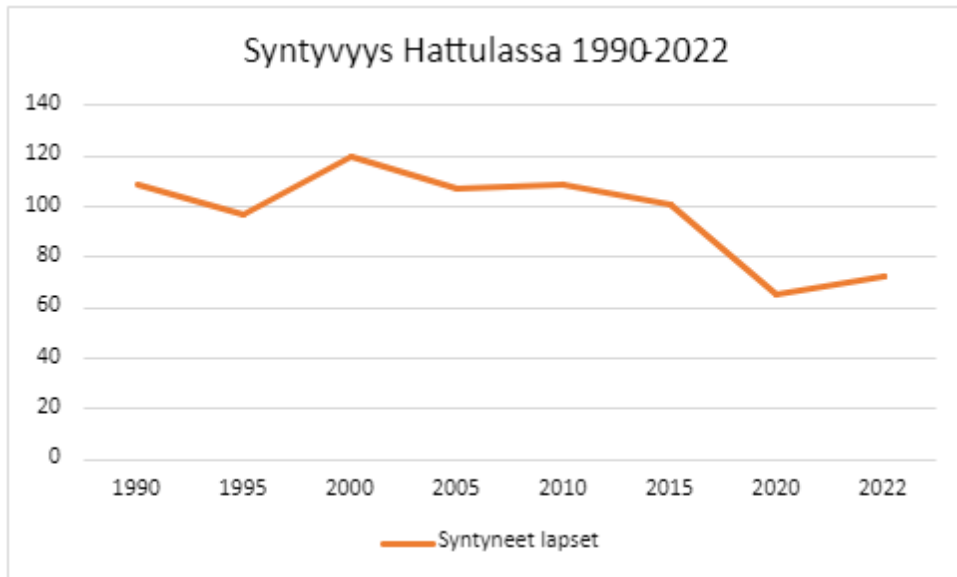
Hattulan kunta on valittu mukaan toteuttamaan Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma noudattaa **YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen** (LOS) keskeisiä tavoitteita eli lapsella on oikeus elämään ja kehittymiseen, yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja siihen, että lapsen etu on yhteiskunnassa ensisijaisesti otettava huomioon. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja sanoa mielipiteensä kaikkia itseään koskevissa asioissa, myös päätöksenteossa.

2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI HATTULASSA

2.1. Hattulan lapset ja nuoret tilastojen valossa

Vuoden 2022 lopussa Hattulassa oli 1542 0–14-vuotiasta lasta ja 859 15–24-vuotiasta nuorta. Alle 15-vuotiaiden osuus Hattulan väestöstä oli 16,5 %, kun koko maan arvo on 15,1 %.

2.1.1. Positiivisia huomioita kouluterveyskyselystä 2023

Alakouluikäiset	Hattula	Koko maa
"Vähintään tunnin päivässä liikkuvat"	49 %	43 %
"Ei ole osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen"	90,7 %	81 %
Yläkouluikäiset	Hattula	Koko maa
"Ylipaino"	9,0 %	17,4 %
"Ei syö aamupalaa joka arkipäivä"	35,4 %	42,1 %
Lukiolaiset	Hattula 2023	Hattula 2021
"Nukkuu arkisin alle 8 tuntia"	29,3 %	42,1 %
"Raittius"	59 %	41,9 %

2.1.2. Vuoden 2023 kouluterveyskyselystä esille nousseita haasteita

Alakouluikäiset	Hattula	Koko maa
"Osallistunut koulun tapahtumien suunnitteluun"	53,7 %	69,5 %
	Hattula 2023	Hattula 2021
"Mieliälään liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana"	23,4 %	19,4 %
Yläkouluikäiset	Hattula 2023	Hattula 2021
Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden määrä lisääntynyt tytöillä vuodesta 2021	48,9 %	34,2 %
"Kokee että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille"	17,6 %	40,8 %
Lukiolaiset	Hattula 2023	Hattula 2021
"Koululounas tarjotaan sopivaan aikaan"	16,9 %	91,5 %
"Tietää asuinalueen harrastusmahdollisuuksista"	43,9 %	67,6 %

2.1.3 Kehittämiskohteita Lapsiystävällinen-kunta alkukyselyn pohjalta 2023

Alakouluikäiset	Yläkouluikäiset
Turvallisuus:	- "Vapaa-ajalla olisi kiva mennä kauppaan, ilman että täytyy pelätä, että siellä on joitakin ihmisiä pelleilemässä." - "Haluaisin että katuvalot aina toimisivat" - "Ei kiusaamista"
Osallisuus:	36 % yläkoululaisista ei tiedä, onko heidän mielipiteellään ollut vaikutusta kuntaan liittyvissä asioissa 31 % yläkoululaisista kokee, että mielipiteellä ei ole ollut vaikutusta
Terveelliset elintavat	"Enemmän tilaa koululaisille ja koulu ruoka paremmaksi"
Vapaa-aika:	"Enemmän tekemistä vapaa-ajalle" "Lisää harrastuksia, kouluihin kerhoja"

2.1.4. Yhteenvedo lasten & nuorten hyvinvoinnista 2023

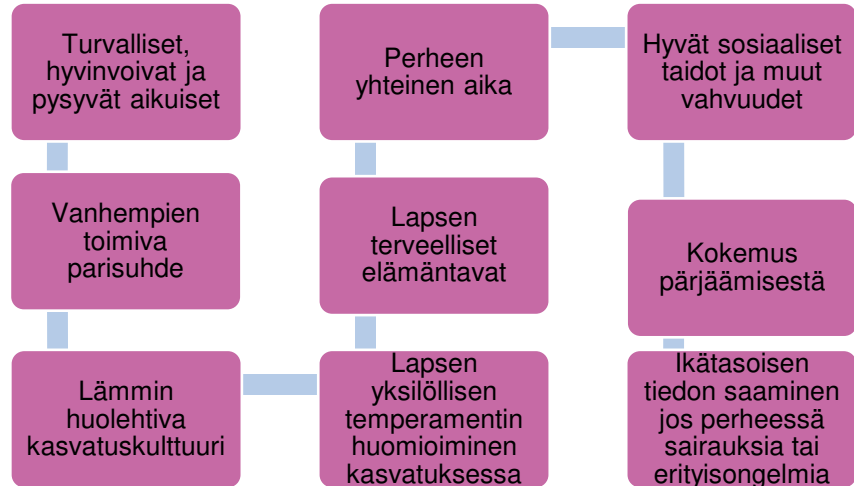
VAHVUUDET	HAASTEET
<ul style="list-style-type: none">+ Alakouluikäisten liikunta-aktiivisuus+ Alakouluikäisten sosiaaliset suhteet: kaikilla kaveri, kiusaamista ja yksinäisyyttä vähän+ Alakouluikäiset viihtyvät koulussa+ Yläkouluikäiset viihtyvät koulussa ja saavat tukea huoliinsa<ul style="list-style-type: none">+ Yläkouluikäisten ylipaino+ Lukiolaisten vähäinen päihteiden käyttö ja riippuvuudet<ul style="list-style-type: none">+ Lukiolaisten harrastuneisuuden taso+ Lukiolaisten turvallisuustilanne+ Vuorovaikutus perheen kanssa	<ul style="list-style-type: none">- Ravitsemuksen haasteet: hedelmien ja kasvien käyttö, tyttöjen ateriarytmi<ul style="list-style-type: none">- Osallisuuden kokemukset- Sähkösavukkeiden käyttö ja huumekekoilut- Yläkouluikäisten liikunta-aktiivisuus- Yläkouluikäisten koulukiusaaminen ja tyttöjen yksinäisyys<ul style="list-style-type: none">- Tyttöjen yleinen terveydentila: mielen hyvinvoinnin haasteet, elämänsä tyytyväisyys sekä terveydentilan kokemus- Lukiolaisten kouluviihtyvyys, -ruokailu ja tuensaanti- Nuorten tietoisuus vapaa-ajan toiminnasta- Tyttöjen fyysisen väkivallan pelko

2.2. Hyvinvointisuunnitelman kyselyt

Lapsiystävällisyyden askelia haetaan UNICEFin lapsiystävällinen kunta -mallin mukaan. Tavoitteena on saada hyvä elämä jokaiselle lapselle. Lapset ja nuoret ovat kuntalaisia, joilla ei ole äänioikeutta. Heidän varassaan on kunnan tulevaisuus, joten lapset ovat oikeutettuja erityiseen huolenpitoon, tukeen ja suojeluun. Nykytilan kartoitus on tehty varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Kyselyn tuloksia käytetään tämän hyvinvointisuunnitelman pohjalla yhdessä kouluterveyskyselyn 2023 tulosten kanssa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) järjestää joka toinen vuosi valtakunnallisen kouluterveyskyselyn. Kysely tuottaa monipuolista ja luotettavaa tietoa perusopetuksen 4. ja 5. luokkien sekä 8. ja 9. luokkien oppilailta. Kysellä kartoitetaan lasten ja nuorten näkemyksiä terveydestä, hyvinvoinnista, opiskelusta, koulunkäynnistä, osallisuudesta, palveluista sekä avun saannista. Kyselyt tehdään joka toinen vuosi.

3. LAPSEN KOKONAISVALTAISTA HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ SUOJAAVIA JA EDISTÄVIÄ TEKIJÖITÄ

Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2019:27.

4. LAPSIPERHEIDEN PALVELUT

4.1. Varhaiskasvatus

Esiopetus ja varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, lapsen sekä perheen oikeus, jolla on monia tehtäviä. Esiopetuksen ja Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Esiopetus ja varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Siihen kuuluvat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys sekä moninaisuuden arvostaminen, sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa.

Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Hattulassa esiopetus järjestetään päiväkotien yhteydessä. Täydentävä varhaiskasvatus toteutetaan lapsen omassa esiopetusryhmässä ja näin muodostuu lapsen päivästä eheä kokonaisuus.

Esiopetusta ja varhaiskasvatusta toteutetaan ja kehitetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksen toimilla luodaan yhdenvertaiset edellytykset kasvuun, kehitykseen ja oppimiselle kaikille esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille sekä tuetaan lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistään elinikäistä oppimista. Lapsella on oikeus saada näiden toteuttamiseksi tarvitsemaansa tukea oikeatasoisesti ja oikea-aikaisesti. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Kaikkien varhaiskasvatuksen toimintamuotojen toiminta perustuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Esiopetuksen toteuttaminen ja toiminta perustuvat valtakunnalliseen sekä paikalliseen esiopetussuunnitelmaan. Henkilöstön osaamiseen ja sen kehittämiseen laaditaan vuosittain koulutussuunnitelma, joka tukee tavoitteellista ja jatkuvaa toiminnan kehittämistä. Toimintaa peilataan jatkuvasti esiopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmien tavoitteisiin ja sisältöihin kaikissa toimintamuodoissa.

Hattulassa toimii neljä päiväkotia. Päiväkodeissa varhaiskasvatusta toteutetaan kasvattajatiimeissä, joihin kuuluvat varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajat sekä lapsiryhmän tarpeiden perusteella ryhmäavustajat. Hattulan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa toteutetaan pienryhmätoimintaa.

Hattulassa tarjotaan laajennettua aukioloa huoltajien työaikojen perusteella, yö- ja viikonloppuhoito ostetaan Hämeenlinnan kaupungilta. Lisäksi Hattulassa on luontopainotteisia päiväkotiryhmiä sekä integroitu erityisryhmä.

Hattulassa järjestetään sekä kunnallista että yksityistä perhepäivähoitoa. Perhepäivähoito on ohjattua, suunnitelmallista ja tavoitteellista varhaiskasvatusta, joka tapahtuu perhepäivähoitajan omassa kodissa.

4.2. Esi- ja perusopetus lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena

4.2.1. Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyyken ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Opiskeluhoolto on lakisääteinen osa koulun perustoimintaa ja kuuluu kaikille kouluyhteisössä toimiville. Opiskeluhooltoon sisältyy arviointia, neuvontaa, ohjausta, neuvotteluapua ja erilaisia tukitoimia.

Opiskeluhooltotyössä lapsen etu on ensisijalla. Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset.

4.2.2. Esiopetuksen opiskeluhoolto

Esiopetuksen opiskeluhoollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisöissä. Opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltona. Tämän lisäksi lapsilla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoiltoon. Opiskeluhoillon palvelut ovat lapselle maksuttomia. Opiskeluhoiltotyössä aina otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan hyvinvointialueen ja opetustoimen suunnitelmallisena yhteistyönä lasten, heidän huoltajiensa ja muiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoillon palvelut ovat hyvinvointialueen alaista toimintaa. Sitä toteutetaan kuntakohtaisessa, yhteisöllisissä ja yksilöllisissä opiskeluhoiltoryhmissä.

4.2.3. Kuntakohtainen opiskeluhoolto

Hattulan kunnassa on kuntakohtainen esi- ja perusopetuksen opiskeluhoiltoryhmä, jonka ensisijainen tavoite on seurata lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnissa ta-

pahtuvia muutoksia. Lisäksi sen tehtävänä on suunnitella erityisesti ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä. Suunnittelun pohjalla käytetään mm. erilaisia kyselyiden tuloksia kuten kouluterveyskyselyt, asiakastyytyväisyyskyselyt ym.

4.2.4. Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Jokaisessa perusopetusta antavassa yksikössä ja esiopetuksessa kokoontuu yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä. Yhteisöllisessä opiskeluhooltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja opiskeluhooltoryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Sen suunnittelusta vastaa koulu kohtainen opiskeluhooltoryhmä.

4.2.5. Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhooltopalveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista varhaisen tuen ja ennaltaehkäisyn keinoin.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto toteutetaan aina yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Opiskeluhooltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

4.2.6. Koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut

Opiskeluhoollon erityistyöntekijöiden osalta koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut tulevat hyvinvointialueelta. Opiskeluterveydenhuoltopalvelut ostetaan Terveystalolta.

4.2.7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Oppimisen tuki järjestetään kolmiportaisen tuen mukaisesti yhdessä huoltajien kanssa sekä oppilaiden mielipiteitä kuunnellen. Oppilaan tuen antamiseen osallistuu tarvittaessa erityisopettajat sekä muu moniammatillinen tiimi. Tukikeinoja ovat mm. tukiopeutus, parkkitoiminta ja ohjaajapalvelut.

Oppilaiden käyttäytymistä ohjataan koulun arjessa sekä tarvittaessa kasvatustieteellisyksiköissä. Kasvatustieteellisyksikön näkökulmasta oppilaan kasvuun ja ohjaamiseen liittyviä asioita käydään läpi myös vanhempainilloissa. Pedagoginen tuki perustuu laadukkaaseen perusopetukseen, ennakointiin ja tuen oikea-aikaisuuteen.

4.2.8. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena

Lasten ja nuorten hyvinvointia perusopetuksessa lisätään monin eri toimenpitein kuten esimerkiksi osallisuus ja vaikuttaminen, tukioppilastoiminta. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa, harrastustoiminta, vapaa-aika ja nuorisotyö. Yhteistyö järjestöjen ja eri yritysten kanssa, mm. tunnetaitokoulutusten järjestämisessä

Lasta ja nuorta tuetaan koulunkäynnissä yhteistyössä huoltajien ja kaikkien niiden ammattilaisten kanssa, jotka osallistuvat lapsen arkeen. Lapsen tuki on pedagogista ja/tai oppilas- ja opiskeluhuollon palveluita.

4.3. Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujen vastuualueen tehtävänä on huolehtia liikuntatoimen suunnittelusta ja kehittämisestä, sekä kunnassa harjoitettavan liikuntatoiminnan tukemisesta. Ensimmäisenä tehtävänä on toimia edellytysten luojana, sekä sellaisten palveluiden tuottajana, joita kansalaisjärjestöt eivät tarjoa. Hattulassa on yli 140 liikuntapaikkaa, jotka palvelevat eri ikäisiä liikkujia. Parhailaan käynnissä oleva perheliikunnan hanke tähtää perheliikuntamahdollisuuksien kartoittamiseen ja kehittämiseen. Hankkeessa muun muassa kootaan yhteen lasten ja perheiden harrastusmahdollisuuksia sekä muokataan jo olemassa olevia liikuntapalveluita perheille sopiviksi, kehittäen esimerkiksi perheliikuntasali-konseptia. Hankkeen suunniteltu toiminta-aika on 2023–2025.

Harrastamisen Suomen mallissa tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Harrastamisen Suomen malli pohjautuu lasten ja nuorten kuulemiseen harrastustoiveissa sekä koulun ja harrastustoimijoiden yhteistyö. Rahoittajan, opetus- ja kulttuuriministeriön, tavoitteena on juurruttaa Suomen malli pysyväksi toimintatavaksi kunnissa. Vuoden 2023 alusta nuorisolakiin (955/2022) lisättiin säännökset Harrastamisen Suomen mallin mukaisesta nuorten harrastustoiminnasta sekä toimintaan myönnettävästä valtionavustuksesta, <https://okm.fi/suomen-malli>. Hattulan harrastamisen hankkeen nimi on lukuvuonna 2023–2024 “Harrastus Hattulassa” ja sen avulla saadaan toteutettua lähes neljäkymmentä maksutonta harrastusta ala- ja yläkoulun oppilaille. Hankkeella toteutettuja harrastuksia on kaikilla Hattulan peruskouluilla.

4.4. Nuorisotoimen palvelut

Hattulan nuorisopalvelut huolehtii kunnassa tapahtuvasta nuorisotyöstä, nuorisotoiminnasta ja nuorisopolitiikasta. Tässä nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten kasvun, itenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa, nuorisopolitiikalla nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista ja nuorisotoiminnalla nuorten omaehtoista toimintaa. Hattulan Nupsin (nuorisotyön perussuunnitelma) mukaan nuorisotyö on jaettu neljään kategoriaan, jotka ovat Osallistava nuorisotyö, Kohdennettu nuorisotyö, Yhteisöllinen nuorisotyö ja Nuori toiminnan ulkopuolella.

Nuorisotyö jakautuu kahteen osa-alueeseen, perusnuorisotyö ja etsivä nuorisotyö. Perusnuorisotyöhön kuuluu muun muassa matalan kynnyksen koulunuorisotyö, nuorisotila- ja moottoripaja-toiminta, pelitoiminta, kesäleirit sekä yksittäiset tapahtumat. Perusnuorisotyössä tehdään tiivistä yhteistyötä koulujen ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

Etsivä nuorisotyö tukee nuoria ja nuoria aikuisia erilaisissa elämän haasteissa. Haasteet voivat liittyä esimerkiksi opintoihin, mielenterveyteen tai asumiseen. Haasteiden ei tarvitse kuitenkaan olla suuria, vaan jo pienistäkin elämän kysymyksistä voi olla yhteydessä. Nuori voi ottaa etsivään nuorisotyöntekijään yhteyttä joko itse tai nuori voidaan ohjata etsivän asiakkuuteen joko ammattilaisen tai vaikka huoltajan toimesta. Etsivä nuorisotyö on tiivistä yhteistyötä oppilaitosten ja muiden ammattiverkostojen kanssa.

Nuorisolain mukaan kunnan tulee tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulee muutoin kuulla mainituissa asioissa. Hattulan kunnassa toimii aktiivinen nuorisovaltuusto ja nuorisovaltuustolla on edustaja myös hyvinvointialueen nuorten vaikuttajaelimessä.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, Hattula-verkko, toimii vuorovaikutuksessa nuorisolan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen

kanssa kooten tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioiden niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi, edistään nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta sekä edistään yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

4.5. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto- ja kulttuuritoimi järjestävät lapsille ja lapsiperheille monenlaisia tapahtumia, kuten satutunteja ja lastenkonsertteja. Kirjasto on lapsille ja nuorille turvallinen ja viihtyisä paikka oleskella ja kokoelmissa on huomioitu ikäryhmän tarpeet. Kirjasto myös tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa muun muassa kirjastovierailujen, kirjavinkkauksen ja lukudiplomien muodossa. Vuosille 2023–2025 Hattulan kirjastolla on Askeleita lukutaitoon -hanke, joka toimii tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatuksen, ala- ja yläkoulujen sekä toisen asteen opetuksen kanssa. Tavoitteena on kehittää ja luoda toimiva, pysyvä yhteistyösuunnitelma eri luokka-asteiden ja kirjaston välille. Hanke toteutetaan kansallista lukutaitostrategiaa noudattaen. Lisäksi kirjasto tekee yhteistyötä eri yhdistysten kanssa, muun muassa kahtena edellisenä kesänä jalkapalloseuralla on luettu ”Huuhkajat kumoon” ja tehty oma leirikirja.

4.6. Seurakunnan varhaiskasvatus

Hattulan seurakunta kokoaa alle kouluikäisiä lapsia yhteen erityisesti päiväkerhoissa ja perhekerhoissa, jotka kokoontuvat Parolan seurakuntatalolla. Päiväkerhossa lapset ovat ilman vanhempiaan; perhekerhossa myös lapsen tuonut aikuinen on mukana. Kerhoissa on lapsille sopivaa toimintaa ja saman ikäisten seuraava osaavien ohjaajien valvonnassa, kerhohartautta ja eväiden syöntiä unohtamatta. Perhekerho kokoaa yhteen lapsia ja heitä hoitavia aikuisia. Mukana on äitejä, isiä ja isovanhempia, eli kävijöitä on vauvasta vaariin. Kerhossa aikuiset ja lapset ovat koko ajan yhdessä.

Lapset ovat tervetulleita kaikkiin jumalanpalveluksiin, mutta vuoden mittaan järjestetään muutamia jumalanpalveluksia, joiden toteutuksessa erityisesti huomioidaan lap-

set ja heidän perheensä. "Enkelikirkko", lasten ja perheiden joulukirkko ja pääsiäiskirkko, Perhemessuun sisältyy ehtoollisen vietto. Katsomuskasvatusta tehdään yhteistyössä kunnan varhaiskasvatuksen kanssa.

4.7. Seurakunnan nuorisotyö

Alakouluikäisille seurakunnassa on monenlaista toimintaa. 1.–3. luokkalaisille seurakuntatalossa kokoontuu kerran viikossa kerho, jossa koulun jälkeen pääsee viettämään aikaa aikuisten seurassa ohjatussa toiminnassa. 4.–6.luokkalaisille on seurakuntatalon nuortentilassa keskiviikkoisin avoin kerho, jonne voi saapua ja lähteä oman halunsa mukaan. Tilalla on vastassa nuorisotyönohjaaja sekä nuoria vapaaehtoisia vetäjiä. Tarjolla on välipalaa ja läksyjen teon lisäksi voi askarrella, pelaila lauta- ja konsolipelejä. 10-vuotiaat kutsutaan joka vuosi yhteiseen juhlaan 10-synttäreille. Leirit ovat seurakuntatyön olennainen osa ja lapset pääsevät leireilemään kesäisin ja syksyisin. Alakoulujen kanssa teemme yhteistyötä hartauksien, koulujumalanpalvelusten, leirikoulujen, koulutuntivierailujen, yhdessä kunnan kanssa toteutettavien Kiusaamisen Vastaisten tuntien ja kriisityön parissa.

Yläkouluikäiset tapaavat seurakunnan työntekijöitä kunnan kanssa järjestettävillä 7-päivillä, missä ryhmätetään uusia yläkoululaisia. Seiskaluokasta eteenpäin voi nuori käydä Parolan seurakuntatalon nuortentilassa. Tila on nimetty nuorten ehdottamalla nimellä, Kulmakivi ja Kulmis on auki kaksi kertaa viikossa iltapäivästä iltaan saakka.

Ison joukon ikäryhmästä tavoittaa seurakunnan rippikoulutyö. Suurin osa ikäryhmästä valitsee edelleen leirimuotoisen riparin. Rippikoulun jälkeen nuorille on isostoimintaa, mihin sisältyy leirejä, tapahtumia, retkiä ja musiikkitoimintaa. Nuori voi myös koulutautua vapaaehtoiseksi isoseksi niin rippikouluihin, lastenleireille kuin lasten- ja nuorten avointenovientoimintaan. Isostoiminta on kaksi vuotta kestävä koulutus, joka sisältää ryhmänohjausta, sosiaalisia taitoja ja ryhmässä toimimista. Yhteistyötä tehdään myös yläkoulun ja lukion sekä ammatillisten oppilaitosten kanssa tapahtumien, koulukirkkojen ja kriisityön parissa.

4.8. Yhdistykset

Hattulassa toimii monia yhdistyksiä, joilla on toimintaa lapsille ja nuorille. Niiden tarjonta on monipuolista. Hämeenlinnan seudun 4H-yhdistyksellä on mm. eri aiheisia kerhoja (Parolan ohella myös Lepaalla ja Nihattulassa), leirejä sekä 13 vuotta täyttäneille yrittäjäkoulutusta sekä mahdollisuus sen myötä toimia 4H-yrittäjänä. Hattulassa toimii kaksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton yhdistystä, toinen Parolassa ja toinen Lepaalla. Niillä on monipuolista toimintaa eritoten lapsiperheille. Urheiluseurojen eri ikäisille tarjoama lajikirjo kattaa mm. jalkapallon, futsalin, salibandyn, golfin ja nyrkkeilyn. Urheiluseuroja ovat esimerkiksi Parolan Visa, Pekolan Isku, Hattula Golf ja Hattula Boxing. Hattulan VPK:n nuoriso-osaston toimintaan pääsee mukaan, kun ikää on vähintään 8 vuotta. Parolan Eräveikot järjestää partiotoimintaa viidessä ryhmässä 7–15-vuotiaille.

5. VAIKUTTAMISTOIMIELIMET

5.1. Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on kunnan ja sen alueella asuvien tai opiskelevien nuorten henkilöiden vaikuttamis- ja yhteistyöelin. Nuorisovaltuuston toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Nuorisovaltuusto vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa. Hattulassa nuorisovaltuuston edustus on mukana kunnanvaltuuston, hyvinvointilautakunnan, elinvoimalautakunnan ja lapsiystävällinen kunta mallin toimielimissä.

6. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA VUOSILLE 2023-2025

Hattulassa on laadittu koko kunnan toimintaa koskeva hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025. Tämän lasten ja nuorten hyvinvointiin keskittyvän suunnitelman perusteella on nostettu esille alla olevaan taulukkoon kootut kehittämistarpeet, jotka täydentävät koko kunnan hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä. Aiemmin laadittu koko kuntaa koskeva hyvinvointisuunnitelma sisältää jo lukuisia toimenpiteitä, jotka vastaavat myös tässä suunnitelmassa esille nousseisiin kehittämistarpeisiin. Hyvinvointisuunnitelma on kuitenkin päivittyvä asiakirja, jota voidaan täydentää tarpeiden mukaisesti. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet integroidaan osaksi koko kunnan hyvinvointisuunnitelmaa. Tällöin myös toimenpiteiden toteutumisen seuranta on systemaattista, sillä hyvinvointisuunnitelman etenemistä seurataan vuosittain laadittavan hyvinvointiraportin kautta.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta nousi tarve erityisesti terveellisten elintapojen, osallisuuden, turvallisuuden ja mielen hyvinvoinnin edistämiseen. Näihin kaikkiin teemoihin liittyviä toimenpiteitä sisältyy myös voimassa olevaan koko kuntaa koskevaan hyvinvointisuunnitelmaan. Lasten ja nuorten hyvinvointitiedot käsitellään myös lukion ja nuorisovaltuuston kanssa.

Hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 painopiste	Tavoite	Toimenpide	Aikataulu	Mittari	Vastuuhenkilö
Terveelliset elintavat	Hyvä ravitsemus vahvistuu	Selvitetään mahdollisuus toiveruokapäivän järjestämiseen	2024	Toiveruokapäivä järjestetty	Perusopetuksen palvelualuepäällikkö/ruokapalvelupäällikkö
		Selvitetään mahdollisuus järjestää aamupala yläkoululaisille (esim. hedelmä / puuro)	2024	Yläkoululaisten aamupalamahdollisuus järjestetty	Perusopetuksen palvelualuepäällikkö/ruokapalvelupäällikkö
		Järjestetään koululaisille tutustumispäivä ateriapalveluihin	2024	Tutustumispäivä järjestetty	Perusopetuksen palvelualuepäällikkö
		Koululounaan ajankohdan sovittaminen järkeväksi perusopetuksessa ja lukiossa	2024	Koululounas tarjotaan kaikille ikäryhmille järkevään aikaan.	Perusopetuksen palvelualuepäällikkö/ruokapalvelupäällikkö
		Selvitetään mahdollisuuksia saada koululounaaseen uusia makuja	2024	Koululounas maistuvaksi.	Perusopetuksen palvelualuepäällikkö/ruokapalvelupäällikkö
	Liikkumisaktiivisuus lisääntyy eri ikäryhmissä	Harrastustarjottimen kokoaminen. Lasten ja nuorten mielipiteen kysyminen kyselyllä.	2024	Mielipiteet lapsilta ja nuorilta kysyty. Tarjotin julkaistu	Liikuntapäällikkö

	Päihteettömyys lisäänty	Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman päivittäminen	2024	Suunnitelma hyväksytty ja otettu käyttöön	Hyvinvointipäällikkö
		Seudullisen sähkötu-pakkakampanjan toteuttaminen (2023), laajemman seudullisen vape + nikotiinipussi-kampanjan toteuttaminen	2024	Toteutettu	Liikuntapäällikkö

Hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 painopiste	Tavoite	Toimenpide	Aikataulu	Mittari	Vastuhenkilö
Osallisuus (yhteisöön kuulumisen, vaikuttamismahdollisuudet)	Osallisuuden ja yhteisöön kuulumisen tunteen vahvistuminen	Vaikuttaminen koulu-suunnitteluun (välitunnit, oppitunnit ja koulun tapahtumat). Kyselyiden toteuttaminen lapsilta ja nuorilta eli äänen kuulumisen toimenpiteiden taustaksi.	2025	Lapset ovat osallistuneet koulusuunnitteluun.	Perusopetuksen palvelualuepäällikkö/
		Lasten ja nuorten osallisuuden polku	2025	Osallisuuden polku on tehty ja otettu käyttöön	Hyvinvointipäällikkö

Hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 painopiste	Tavoite	Toimenpide	Aikataulu	Mittari	Vastuuhenkilö
Turvallisuus	Turvallisuuden tunteen vahvistuminen	Turvataitokasvatus kaikille peruskoululaisille	2025	Turvataitokasvatus-tunnit on pidetty	Perusopetuksen palvelualuepäällikkö/liikuntapäällikkö
	Koulukiusaamisen väheneminen	Kiusaamiseen puuttumisen polku vakasta perusopetukseen päivitys	2025	Polku on päivitetty ja otettu käyttöön	Vakan palvelu-aluepäällikkö/perusopetuksen palvelu-aluepäällikkö

Hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 painopiste	Tavoite	Toimenpide	Aikataulu	Mittari	Vastuuhenkilö
Mielen hyvinvointi ja yksinäisyys	Mielen hyvinvoinnin kohentaminen ja yksinäisyyden kokemisen vähentäminen	Tunne- ja vuorovaikutuskoulutusta yläkouluissa (luennot, harjoitukset ja tunnetaitokortin suorittaminen)	2024	Tunne- ja vuorovaikutuskoulutukset pidetty	Perusopetuksen palvelualuepäällikkö/yläkoulu
		Tunne- ja vuorovaikutuskoulutusta alakouluissa (luennot, harjoitukset ja tunnetaitokortin suorittaminen)	2024	Tunne- ja vuorovaikutuskoulutukset pidetty	Alakoulujen rehtorit

LIITTEET

Hattulan kunnan esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Hattulan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2022

Hattulan kunnan esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma

Hattulan kunnan perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma

Hattulan kunnan perusopetuksen kiusaamispolku

VERKKOLIITTEET

Hattulan kunnan strategia. <https://hattula.fi/wp-content/uploads/2023/06/Kuntastrategia-uusi-ilme.pdf>

Kouluterveyskyselyn tulokset 2023. THL. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>

Lapsistrategia. <https://stm.fi/lapsistrategia>

Lastensuojelulaki. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Nuorisolaki. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230616>

Oppilas- ja opiskeluhoitolaki. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

Terveystuolaki. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Varhaiskasvatustalaki. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230742>

Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163202>